

Soudní poplatek

Objektivní nedostatek finančních prostředků se nesmí stát pro účastníka překážkou přístupu k soudu, neboť by tím došlo k porušení rovnosti účastníků řízení, vyjádřené v čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Vychází se zde z objektivní nemožnosti navrhovatele splnit předpokládanou poplatkovou povinnost, přičemž při posuzování jeho majetkových poměrů je nezbytné poměřovat rozsah aktiv i pasiv a přihlížet ke všem významným okolnostem, které spoluurčují celkový obraz poměrů osoby domáhající se přiznání osvobození od soudních poplatků. Zpravidla je schopnost účastníka zaplatit soudní poplatek poměřována výší poplatku ve vztahu k jeho obvyklým příjmům.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 568/2014, ze dne 24.4.2014)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně Z. L., zastoupené JUDr. L.P., advokátkou se sídlem v K., proti žalovanému statutárnímu městu Brno - městské části Brno-střed, se sídlem úřadu v B., o 768.487,- Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 17 C 74/2013, o dovolání žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 11. 2013, č. j. 44 Co 401/2013-34, tak, že usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 11. 2013, č. j. 44 Co 401/2013-34, a usnesení Městského soudu v Brně ze dne 10. 10. 2013, č. j. 17 C 74/2013-28, se zrušují a věc se vrací městskému soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Městský soud v Brně usnesením ze dne 10. 10. 2013, č. j. 17 C 74/2013-28, nepřiznal žalobkyni osvobození od soudních poplatků v řízení, v němž se domáhala náhrady škody na věcech, které byly vyklizeny z jí užívaného bytu ve vlastnictví žalovaného. Soud vzal za prokázané, že žalobkyně je svobodná, nemá žádnou vyživovací povinnost a pobírá důchod ve výši 10.202,- Kč měsíčně. Vzal v úvahu též tvrzené dluhy žalobkyně v orientační výši 350.000,- Kč a vykonatelnou a exekučně vymáhanou pohledávku ve výši 450.638,- Kč za P. L., který vyklizení provedl a který byl v souvislosti s tím trestně odsouzen. Soud dospěl k závěru, že žalobkyně neprokázala, že by se nacházela v natolik špatné sociální situaci, která by jí neumožňovala zaplatit soudní poplatek ve výši 38.420,- Kč. Likvidita pohledávky ve výši 450.638,- Kč je sice nižší, může být ale prodána, žalobkyně také může čerpat úvěr.

Krajský soud v Brně k odvolání žalobkyně usnesením ze dne 20. 11. 2013, č. j. 44 Co 401/2013-34, rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil. Ztotožnil se se závěry soudu prvního stupně, vyhodnocení vykonatelnosti a likvidity pohledávky ve výši 450.638,- Kč označil za přesné a k námitce žalobkyně o vlekoucí se exekuci a nemožnosti disponovat relativně vysokým peněžním obnosem na úhradu malého soudního poplatku dovodil, že jde o záležitost přechodnou, nikoli reálně a dohledně nezměnitelnou. Podle odvolacího soudu žalobkyně navíc sama svou žalobou připomíná další pohledávku vůči žalovanému z titulu bezdůvodného obohacení, vedle té, kterou soud prvního stupně „akorát“ posuzoval, spočívající ve vynaložených investicích do bydlení přesahujících 3 miliony Kč. Tím nejenže sděluje, že je na tom v aktivech obstojně, ale také ji nejspíš opomenula zahrnout do potvrzení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech, což znamená, že z tohoto prohlášení nelze jednoznačně vycházet a pro její žádost o osvobození od soudních poplatků to má „fatální“ následky. Odvolací soud kromě toho shledal důvody žalovaného nároku za krajně nedůvěryhodné, to

jej vedlo k tomu, aby se „vystříhal benevolentnějšího náhledu“ na žadatelku o osvobození.

Usnesení odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním, které, kromě námitky značné nesrozumitelnosti odůvodnění napadeného rozhodnutí, zdůvodňuje tím, že jak odvolací soud, tak soud prvního stupně věc nesprávně právně posoudily (§ 241a odst. 1 o.s.ř.). Při posuzování, zda účastník splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků, je nutno vycházet ze stávající majetkové situace žadatele při podání žaloby, nikoli z majetkové situace, v níž byl žadatel v době před protiprávním jednáním žalovaného. Soudní poplatek ve výši 38.040,- Kč pro ni není částkou zanedbatelnou, jedná se totiž o čtyřnásobek jejího měsíčního příjmu. Právní názory soudů obou stupňů tak mohou ve svém důsledku vést k tomu, že nízkopříjmové skupiny občanů by se nemohly bránit zásahům do svých práv u soudu, a došlo by tak k porušení zásady rovnosti před zákonem. Z těchto důvodů, přestože nakonec nesprávné výzvě soudu prvního stupně vyhověla, potřebné finanční prostředky si zapůjčila a stanovený soudní poplatek uhradila, navrhuje, aby bylo napadené rozhodnutí odvolacího soudu změněno a její žádosti o osvobození od soudních poplatků bylo vyhověno, případně aby bylo napadené rozhodnutí zrušeno a věc byla vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) posoudil dovolání a shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), zastoupenou advokátem ve smyslu § 241 o.s.ř. a je přípustné podle § 237 o.s.ř., neboť otázka dobytosti pohledávky při posouzení majetkové situace žadatele o osvobození od soudních poplatků podle ustanovení § 138 o.s.ř. v daných skutkových souvislostech nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud řešena (§ 239 o.s.ř.). Dovolání je důvodné.

Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatelka uplatňuje jako důvod dovolání [§ 241a odst. 1 o.s.ř.], může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Podle § 138 odst. 1 o.s.ř. na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva; přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li proto zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Nerozhodne-li předseda senátu jinak, vztahuje se osvobození na celé řízení a má i zpětnou účinnost; poplatky zaplacené před rozhodnutím o osvobození se však nevracejí.

Účelem právního institutu osvobození od soudních poplatků je naplnění zásady, že účastník nesmí být jen pro jeho nepříznivou majetkovou situaci znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo u soudu (zúčastnit se řízení, na jehož výsledku má právní zájem) a naplnit své právo na právní pomoc v občanském soudním řízení od počátku řízení. Posouzení je vždy vázáno na konkrétní věc a konkrétní uplatňované právo (srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2856/08).

Pro přiznání osvobození od soudních poplatků je třeba zhodnotit dvě okolnosti, a to jednak zda nejde o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva, jednak zda to odůvodňují poměry účastníka. O zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva se jedná zejména tehdy, jestliže již z obsahu podání (aniž by bylo třeba provádět dokazování) je nepochybné, že jeho návrhu nemůže být vyhověno (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2005, sp. zn. 25 Cdo 218/2005, publikováno pod C 3443 v Souboru civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu, C. H. Beck). V dané věci se o tento případ nejedná, neboť žalobkyně byla úspěšná v soudním sporu proti P. L., takže minimálně vychází z prokázané škodné události, a uplatňuje-li nárok na náhradu škody i proti žalovanému s tvrzením, že je za vznik škody spoluodpovědný, nelze bez dalšího (aniž proběhlo řízení) dovodit, že je žaloba zjevně neopodstatněná.

Při zkoumání poměrů účastníka ve smyslu § 138 odst. 1 o.s.ř. pak soud přihlíží k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku a k dalším podobným okolnostem. U fyzických osob bere v úvahu také jejich sociální poměry, zdravotní stav apod. Přihlédne nejen k výši příjmů žadatele a množství disponibilních finančních prostředků, ale též k jeho možnosti si tyto prostředky opatřit, jakož i k důsledkům, které by pro jeho poměry mohlo mít zaplacení příslušného soudního poplatku (nebo jiných plateb v příslušném řízení předpokládaných). Osvobození od soudních poplatků odůvodňují poměry žadatele zpravidla tehdy, nemohl-li by platit náklady bez ohrožení výživy vlastní a výživy osob, k nimž má podle zákona vyživovací povinnost. Celkové zhodnocení všech okolností, které vypovídají o poměrech žadatele, se musí promítnout do závěru, zda je s ohledem na své poměry schopen zaplatit soudní poplatky a nést další výdaje spojené s řízením, včetně nákladů spojených s poskytnutím právní pomoci (se zastoupením). Jestliže mu to jeho poměry nedovolují, je soud povinen mu přiznat tomu odpovídající osvobození od soudních poplatků (srov. Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 952-953, bod II. 2., nebo obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo 1301/2013, publikované pod č. 99/2013 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek).

Zároveň nelze přehlédnout, že s účinností od 1. 9. 2011 (zákon č. [218/2011](#) Sb.) došlo ke zpřísnění možnosti přiznat plné osvobození od soudních poplatků. Nově tak může soud osvobození přiznat především jen zčásti, pro část řízení nebo jen pro některé úkony, zatímco osvobodit pro celé řízení může pouze výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, přičemž takové rozhodnutí musí být řádně odůvodněno. Na shora uvedených závěrech to však ničeho zásadního nemění, resp. nejsou-li splněny podmínky pro osvobození plné, otevírá se cesta k posouzení částečného osvobození.

Objektivní nedostatek finančních prostředků se nesmí stát pro účastníka překážkou přístupu k soudu, neboť by tím došlo k porušení rovnosti účastníků řízení, vyjádřené v čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Vychází se zde z objektivní nemožnosti navrhovatele splnit předpokládanou poplatkovou povinnost, přičemž při posuzování jeho majetkových poměrů je nezbytné poměřovat rozsah aktiv i pasiv a přihlížet ke všem významným okolnostem, které spoluurčují celkový obraz poměrů osoby domáhající se přiznání osvobození od soudních poplatků (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2643/2013).

Zpravidla je schopnost účastníka zaplatit soudní poplatek poměřována výší poplatku ve vztahu k jeho obvyklým příjmům. V tomto směru není pochyb o tom, že žalobkyně je starobní důchodkyní s důchodem těsně přes 10.000,- Kč; soudní poplatek činí téměř čtyřnásobek tohoto měsíčního příjmu, a je tedy zřejmé, že pouze z těchto zdrojů není žalobkyně schopna jej uhradit, nedisponuje-li jinými hodnotami. Významný je proto rozsah a charakter jejích aktiv i pasiv. Soudy obou stupňů dovodily poplatkovou solventnost žalobkyně z existence pohledávky ve výši 450.638,- Kč, avšak nedocenily, že právě její nedobytnost či alespoň ztížená dobytnost vede žalobkyni k tomu, aby podala žalobu o totéž plnění proti žalovanému, jehož považuje za osobu spoluodpovědnou za vznik škody. Obecná úvaha odvolacího soudu o dřívější vysoké investici žalobkyně do bytu, jehož není vlastnící, pak není dostatečným podkladem pro závěr, že žalobkyně disponuje hodnotami, které zlepšují její finanční situaci. Nejenže tedy aktuální příjmové poměry žadatelky neumožňují pokračovat v řízení bez dalšího zadlužení, nýbrž ani soudem zjištěná aktiva, která mají dávat žalobkyni možnost k zaplacení soudního poplatku, nepředstavují prozatím reálnou hodnotu, kterou by skutečně disponovala.

Z těchto důvodů shledal Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu nesprávným, proto je zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.); protože důvody, pro které bylo rozhodnutí odvolacího soudu zrušeno, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první a druhá o. s. ř.).

(zdroj: www.nsoud.cz)

Další články:

- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)